

הַלְבוּת שֶׁת סִימָן שִׂיא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כו]

[ולא השרישו].⁽²⁶⁾

האיסור לטלטל מוקצה הוא משום איסור הוצאה, שאם יהא מותר לטלטל כל דבר יבואו גם להוציא מרשות לרשות, כמבואר בגמרא (ביצה לו, א, ומובא במשנ"ב לעיל בהקדמה לסי' שח), לכן כשם שלגבי הוצאה אינו הייב כשמטלטל דבר בגופו ולא בידיו, כיון שאין הדרך להוציא כך חפצים מרשות לרשות, הוא הדין לענין מוקצה, לא נאסר לטלטל כשאינו אחוזו בידיו אלא מזיזו בגופו שלא כדרך טלטולו.

והוסיף שם, שטעם זה כתב המשנ"ב לעיל (סי' שח ס"ק סב) שאסור לטלטל נעל מוקצה [שנפסקה רצועתה החיצונה] כשהיא על גבי רגלו, שהרי זו היא דרך טלטולה, ונחשב הדבר בטלטול בידים, וכן לאידך גיסא, לגבי ישיבה על גבי חריות של דקל, כתב לעיל (שם ס"ק פב) שמותר לשבת עליהן אף על פי שמזיזן בישיבתו, כיון שאינו מזיזן בידים, והיינו, שאף על פי שהדרך להזיזן בישיבתו, מימ אין זה נחשב כטלטול בידים, מאחר שאין רגילים בטלטול כזה לצורך הוצאה, ולכך, גם לענין מוקצה אינו נחשב כטלטול בידים, ומותר. [וראה בביה"ל שם (סט"ז ר"ה דאסור), שכשיושב אדם על ספסל מוקצה, עליו להיזהר שלא לטלטלו בישיבתו].

ולגבי נעל המלוכלכת בטיט, כתב בשעה"צ לעיל (סי' שב ס"ק לה) שמותר לקנחה באבן גדולה שאינה מתנדנדת על ידי כך, ומשמע מדבריו שאבן המתנדנדת אסור לנענעה ברגלו, אמנם, לגבי דבר מוקצה המונח על הארץ ורוצה להצילו מהפסד, כתב לעיל (סי' שח ס"ק יג) ובביה"ל לעיל (סי' רסו ס"ג ד"ה פן) שמותר לדחפו ברגלו, משום שהוא טלטול בגופו.

והחזו"א כתב (א"ח סי' מז ס"ק יג), שלא הותר לטלטל מוקצה בגופו אלא כשמטלטלו דרך הילוכו או דרך תשמישו, אך לא באופן שניכר שכל סוגת פעולתו היא לצורך טלטול המוקצה.

(33) ולגבי טלטול מוקצה בגופו כשאין לו צורך בטלטול זה, ראה לעיל (סי' שח ס"ק יג) שכתבנו, שמשמעות דברי המשנ"ב שאסור, וכן הטבימו הפוסקים.

[משנ"ב ס"ק לב]

כדי שיקרא צ"ח וְדָרְךָ לְשִׁבְבָה עֲלֵי יָגוֹ.⁽³⁴⁾

(34) אמנם, בשעה"צ לקמן (סי' תקא ס"ק לא) כתב, שאסור ליהנות מדבר מוקצה כשעושה בו מעשה בידים גם אם אינו מטלטלו, והעיר בשו"ת בית הלוי (ח"א סי' יב), שהרי הותר לשכב על גבי קש מוקצה אף על פי שנהנה ממנו. ותיירץ הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' נט), שרק בשעושה מעשה השתמשות בידים נחשב הדבר כאילו הוא מטלטל את המוקצה, מה שאין כן כשהוא רק שוכב על הקש. וכן רעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ג פמ"א ס"ק ב אות ב), והוסיף, שלכן מותר גם לשבת על אבן שהיא מוקצה, מפני שאינו נחשב כמשתמש בה אלא כנהנה ממנה ממילא, מה שאין כן לסמוך את רגלי המיטה על גבי אבן הרי זה אסור, שהרי בכך הוא מחשיב את האבן שמשמש בה כהלך מרגלי המיטה [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שח ס"ק פב)].

(26) ולקמן (סי' שלו ס"ק לט) כתב לגבי עשבים שתחבם בעפר ולא השרישו, שער שלשה ימים משעה שטמנם באדמה בודאי לא השרישו.

[משנ"ב ס"ק כז]

כיון שמתקלה היה רוצה בהשרשתו, וטמנין בקרקע כדרך הדין.⁽²⁷⁾

(27) ובטעם הדבר ביאר לקמן (סי' שלו ס"ק מ), שכיון שהם טמונים בקרקע כשאר זרעים והוא התכוין לזורעם, גזרו חכמים שלא יוציאם, שמא יבוא לתלשם אף לאחר ששרישו.

[משנ"ב ס"ק כח]

וכננתו הוא בשביל לקחת הצנן שהוא דבר המותר, וכו', והקמו שנתפאר לעיל בסימן שח ס"ק יח.⁽²⁸⁾

(28) וטלטול מוקצה מן הצד לצורך דבר מוקצה אחר, הסתפק הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ג פ"ז סוף ס"ק א) אם אסור, שלמרות שאינו מטלטלו לצורך דבר המותר, מימ אינו מטלטל את המוקצה [הראשון] לצרכו [הדו"ס], שאף שמבואר בפוסקים שהחיתור נאמר לצורך דבר המותר, מימ אין מזה ראייה מברחת שבצידו כזה אסור.

(29) שם כתב הרמ"א שמי שהכניס חול לביתו לעשות צרכיו, ויחד לו קרן זוית וטמן בו פירות, מותר לו להוציא את הפירות בשבת, כיון שאינם מוקצה.

[משנ"ב ס"ק כט]

אֵלָא אֲדַרְבֵּהּ, שִׁיחָא הַעֲפָר מִשְׁמַשׁ לְהַאֲבִיל.⁽³⁰⁾

(30) וכן כתב לעיל (סי' רנט ס"ק ט) לגבי מוכין מצמר שנותנים אותם על גבי הקדירה [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שט ס"ק יג)].

[משנ"ב ס"ק לו]

פְּרוּשׁ, שְׁאִינוּ נוֹגְעִים בְּיָדֵינוּ, כִּי אִם בְּגוּפֵנוּ אוֹ בְּשָׂאֵר אֲגָבֵינוּ, קַלְיָיִן בּוֹ יוֹתֵר מִשְׂאֵר טָלְטִיל מִן הַצֵּדָה,⁽³¹⁾ וְעַל־כֵּן מִכָּר אֶפְלוֹ לְצַדֵּךְ דָּבָר הַאֲסוּר.⁽³²⁾

(31) ולטלטל מוקצה בגב ידו או בין אצילי ידיו, כתב לעיל (סי' רעו ס"ק לא) שמותר [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שח ס"ק יג)].

ודבר שהדרך לטלטלו ביד אחת ומטלטלו בשתי ידיו, כתב התיספת שבת (הקדמה לסי' שח) שנחשב הדבר כטלטול מן הצד, כיון שאין דרך טלטולו בכך, וכל שכן אם מטלטלים אותו שני בני אדם, וכדבריו נקט המנחת שבת (על קצושיע סי' פח ס"ק ע).

(32) ובטעם הדבר שמקילים יותר בטלטול בגופו, כתב הגרש"ז אורע"ב (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' יד ענף ב), שכיון שטעם

הלכות שבת סימן שיא

קטז

באר הגולה

ק חספוט שם מיג
ור"ף והרא"ש שם
ר בללים פרק א
ש חספוט שם
בשבת נ"ת שם
במקרא ולא כהקד
ובן דאורי שם
א שם בתוספות
ב הרא"ש שם ג שם
קמ"א משנה ופשוט
נשי"ד שם קכ"ג

(טו) (כד) שלא יזיז בו שום אבר. ואם הנה פיו נפתח והולך, קושר את הלחי בענן שלא יוסיף להפתח, אבל לא כדי שישגר מה שנפתח או קצתו, שאם-כן היה מזיז אבר. ומטעם זה אין מעצימין עיניו של מת בשבת: ה' טלטול מן הצד לצרף דבר המת, מתר. הלפך, יצנון שטמן בארץ (כה) ומקצת עליו מגלים, (כו) שלא השריש (כו) וגם לא תהפון (טז) לזריעה, נוטלו, (כח) "אף-על-פי שבנטילתו (י) מזיז עפר ממקומו, "אף-על-פי שהוסיף מהמת לחות הקרקע, מתר: הנה (כט) ואפלו הניחו שם מבעד יום להיות שם כל השבת, (יח) דאין באקלין משום פסיס לדרך האסור (כל בו). (יט) ל' טלטול בגופו אפלו לצרף דבר האסור, מתר. הלפך, יקש שעל המשטה (לא) דסתמו (כ) מקצה להסקה, (לב) מנענעו בגופו, ואם הניח עליו מבעוד יום בר או קסת מנענעו אפלו בידו, (לג) שהרי הכינו מבעוד יום לשבב עליו (לד) (וכן אם חשב לשבב עליו) (ר"ן ס"פ במה טומנין): ט (כז) אפרות הטמונין

באר היטב

לא אתי לאשוויי גמות, אבל בבית אסור לטל הצנון מהארץ דאית לאשוויי גמות, מ"א: (י"ח) דאין. כלומר, דלא היתא פנתה שיהא האכל משמש לצפר, אדרבה העפר משמש לאכל; ואין חלוק בין אכלים לבלים, מ"א. והט"ז פ"י דהפנתה, כל זמן שירצה לאכל מהם ומה שישאר יאכל פעם אחר, אבל מי שנומר בדעתו בברור שלא יאכל מהם בשבת זה ולדעת זה טמנ, אסור אפלו בטלטול מן הצד, ע"ש: (י"ט) וטלטול בגופו. מ"י ולא יגע ביד: (כ) מקצה. ובמקום שאין פסיקין בקש מתר לנענע ביד, ט"ז: (כ"א) פרות. עין ס"ק יח פתחי בשם הט"ז דאם נמר בדעתו בברור שלא יאכל מהם בשבת זה ולדעת

משנה ברוכה

וכמו שנתבאר לעיל בסימן שח סעיף לח^ע, ועל זה רמז פהג"ה בסעיף ט, וכעין זה איתא בפמרא גס-פן פני עמודים של אורג שהיו תקועין בקרקע הבית, שאסור לטלטלן ממקומן שמא יבוא להשוות הגמות אחר-כך: (כט) ואפלו הניחו וכו'. רוצה לומר, דאף דבעלמא אם הניח דבר-מקצה על איזה כלי על דעת שישאר שם כל השבת, לכלי עלמא נעשה הכלי גופא גס-פן מקצה מטעם פסיס לדרך האסור, וכנ"ל בסימן שט סעיף ד, מכל מקום הכא לא נעשה הצנון פסיס להעפר שעל גבו מטעם דאין באקלין וכו', ורוצה לומר, (לג) דבאקלין אלו לא שניך פסיס, דהלא לא היתא פנתה בהטמנה שיהא האכל משמש להעפר, אלא אדרבה, שיהא העפר משמש להאכל^ע, (לד) והוא הדין לצנון פרות הטמונין בתוך, דלקמה, אפלו הנה דעתו שישארו שם כל השבת, גס-פן לא נעשו הפרות פסיס להתקן שעל גבן מטעם הפ"ל: (ל) וטלטול בגופו. פרוש, שאינו נוגע בידו^ע, כי אם בגופו (לה) או בשאר אבריו, מקלעין בו יותר משאר טלטול מן הצד^ע, ועל-פן מתר אפלו לצרף דבר האסור^ע: (לא) דסתמו וכו'. הינו במקומות שמפסיקין בקש, (לו) אבל במקומותינו סתמא עומד למאכל בהמה או לשכיבה, ומתר לנענעו אפלו ביד, ודע, דהשלקון-צרוף מני (ל) שהקש לא הניח על המשטה לשם שכיבה, דאי הניח מבעוד יום לשם שכיבה, תו נסתלק ממנו שם מקצה בכל מקום: (לב) מנענעו בגופו. כרי שיהא צף ורך לשבב עליו^ע: (לג) שהרי הכינו וכו'. הינו (לד) אפלו אם לא חשב בהניא לשבב עליו, חשבינן על-דרי מעשה זו כאלו חשב; ואם חשב בהניא, מהני אפלו בלא כר וקסת, וכן שכתב הרמ"א: (לד) וכן אם חשב, פרוש, אפלו (לז) הניחו להקש על המשטה בסתמא ואחר-כך חשב עליו:

שער הציון

(ל) מגן-אברהם וחי'אדם ושי"א: (לא) בית-יוסף בשם הפגיד-משנה, והעתיקתו גם הלבוש והט"ז לדינא: (לב) עין במגן-אברהם שהקשה על המניד-משנה מירושלמי, ועין באלה רבה שכתב שאין טכור מירושלמי, ומכל מקום כתב לבסוף שדעת הר"א גס-פן דהמגן-אברהם להקל בזה: (לג) מגן-אברהם, וחי'אדם גם התוספת-שבת, וכן הסכים הגר"א נדאי לאו הכי אין נפקא-מינה לענין פסיס בין אקלין לשאר דברו, וכן פתח גס-פן המאמר-פרדכי, ומה שם על הט"ז שרצה לחדש בסעיף-קטן י' וגם הרמ"א סבירא לה בהתוספות, דבדרכי-משה לא משמע הכי, ועל-כך השמטתי את שיטתו, ובפרט דהוא מלתא דרבנן: (לד) הגר"א בשם הר"ן, ועין בבית-יוסף שם הוא מצידן פן פסקתהו לעקר הדין: (לה) פן משמע באחרונים: (לו) לעיל בש"ח סעיף כח, בפגן-אברהם סעיף-ד קטן ג: (לז) רש"י בשבת דף ג, וכן פתח הר"ן שם: (לח) כן כתב בתוספת-שבת: (לח) וכן כתב בהגר"א, וכן כתב בתוספת-שבת: (לח) וכן כתב הר"ן יליף זה מחשב דמהני בתריות, ושם מהני אפלו גדרן מהחלה לשם עצים: ודע, דלשון יכון שכתב הרמ"א אינו מרמז על-כף, דבמקרא מוכח דחשב צדיק מהניח ולא חשב: (תו"ש):

